

Punt de vista

Personatge històric, poeta i mite: l'Any Rector de Vallfogona

El Rector reuneix i exemplifica, des del vessant popular, la manca de serietat en el compliment dels rituals religiosos

Les tres cares del Rector –personatge històric, poeta i mite– són les que enguany tindrem l'oportunitat de conèixer amb més detall

EMILI SAMPER PRUNERA
Professor de Filologia Catalana de la URV i membre de l'APELLC (Associació de Professionals i Estudiosos en Llengua i Literatura Catalanes)

Diu en que amb motiu del nomenament del nou vicari, el Rector de Vallfogona el va convidar a dinar i va fer cuinar dues perdius. El seu escolà, que se les volia menjar, va dir al vicari que el Rector tenia per costum tallar les orelles als convidats. Abans de dinar, el Rector s'assegué a taula i començà a esmolar els ganivets per tallar les perdius. El vicari, espantat, va arrencar a córrer. El Rector, sorprès, preguntà per què corria i l'escolà respongué que s'havia endut les dues perdius del dinar. El Rector sortí a la porta de la rectoria amb els ganivets a la mà tot cridant: «Home, almenys de les dues, una!». El vicari, pensant que es referia a les orelles, va fugir encara més de pressa.

D'aquesta història, documentada ja als segles XII i XIII, se'n coneixen una desena de versions recollides a les terres catalanes, des de Barcelona a Mallorca, passant pel Pla d'Urgell, Callosa d'en Sarrià, Agres o Xàtiva, protagonitzades totes per un rector. En una d'elles, inclosa per Joan Amades al llibre *El Rector de Vallfogona* de 1938, el protagonista té noms i cognoms: Francesc Vicent Garcia i Ferrandis, personatge històric nascut a Saragossa l'any 1579 i mort a Vallfogona de Riucorb el 1623 i considerat el poeta català més important entre Ausiàs March i Jacint Verdaguer. La seva petjada no només abraça la creació literària sinó que ell mateix ha esdevingut part de l'imaginari col·lectiu convertint-se en el mite que personifica el rector enginyós i murri, protagonista de multitud d'històries, sovint humorístiques com aquesta.

El Rector reuneix i exemplifica, des del vessant popular, la manca de serietat en el compliment

dels rituals religiosos o l'enfrontament amb el poder, ja sigui aquest eclesiàstic o monàrquic, al qual aconsegueix ridiculitzar o enganyar gràcies al seu enginy. Alhora, el mateix Rector es converteix ell mateix en víctima i cau al parany del seu escolà, que demostra ser més murri que ell. També són memorables les disputes entre el Rector i la major-dona, que sol ser bruta i malgastadora. D'aquesta manera, el personatge popular, tot i partir del personatge històric, va molt més enllà i protagonitza qualsevol relat de tema capellanesc amb l'humor i la sornegueria com a ingredients principals, en un paper similar al que encarnen altres personatges històrics com el religiós dominicà Francesc Mulet al País Valencià, mossèn Peire Rector de la Vola a la plana de Vic o l'Arcipreste de Hita a Espanya.

Les tres cares del Rector –personatge històric, poeta i mite– són les que enguany tindrem l'oportunitat de conèixer amb més detall gràcies a la commemoració dels 400 anys de la seva mort amb la celebració de l'Any Rector de Vallfogona, decretat pel Govern de la Generalitat, organitzat per la Institució de les Lletres Catalanes per encàrrec de la Conselleria de Cultura i comissariat pel poeta Josep Pedrals.

Els objectius de l'Any són oferir l'edició definitiva de l'obra de Francesc Vicent Garcia, de la mà del professor Albert Rossich; situar la seva figura al lloc que li correspon entre els noms més cèlebres de la història de la poesia catalana; acostar la figura històrica gràcies a una biografia que oferirà noves dades, a cura d'Enric Querol; recuperar el mite del

Rector, protagonista de rondalles i d'anècdotes que formen part del nostre imaginari; analitzar perquè la seva figura ha generat alhora estima i rebuig; gaudir, en definitiva, de la seva obra, i portar-la de nou als escenaris d'arreu del país en múltiples formats.

I com es concretaran aquests objectius? Amb novetats editorials com les dues ja esmentades (l'obra completa i una biografia), a més d'una Antologia vallfogonesca a cura del comissari Josep Pedrals i Josep Bargalló, l'auca del Rector amb textos del mateix Josep Pedrals i il·lustracions de Marc Torrent o la recent reedició d'*El Rector de Vallfogona i l'humor clerical català* de Domènec Corbella que recull i agrupa temàticament les històries i anècdotes protagonitzades pel Rector.

Però no només això. Si el passat mes de febrer Barcelona va acollir l'acte institucional d'obertura de l'Any Rector, Tortosa celebrarà al novembre el de cloenda. I arreu del territori trobarem la seva figura, posada al dia gràficament de la mà de l'il·lustrador roquetenc Ignasi Blanch, amb activitats i iniciatives tan diverses com homenatges, clubs de lectura, exposicions, jornades d'estudi i àmbit educatiu, concerts teatralitzats, lectures escenificades, espectacles de poesia i rutes literàries.

Un calendari d'actes ben atapeït que es pot seguir al web institucional i que mostra la vitalitat i vigència d'aquest personatge dels segles XVI i XVII que té molt a dir en ple segle XXI. I és que el Rector de Vallfogona ha estat i ha de ser patrimoni de tots.